

דיני תענית ציבור - שיעור 410

- I. ג' התעניתים חוץ מט' באב מותרים ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה וא"צ להפסיק בהם מבעוד יום (תק"י - ז) ובעל נפש יחמיר בכולן כמו בט"ב חוץ מנעילת הסנדל ותשה"מ אם ליל טבילתה (מ"ב ו) ודעת השל"ה דבעל נפש צריך להפסיק מבעוד יום ואפשר דיש להחמיר ב"ז בתמוז ובעשרה בטבת כמו מר"ח עד התענית (א"ר ופמ"ג שהובא בבה"ל תקנ"א - ד"ה מר"ח) ועיין בדעת תורה (תקנ"א - ז ד"ה וע"ע) דאין לנהוג בימי התענית האיסורים של מר"ח עד התענית כמו כיבוס ותספורת וכשר ויין בליל התענית וטעות דפוס בא"ר ע"ש
- II. נישואין בליל התענית - עיין באג"מ (ה - קס"ח) שכתב דיש להקל משום דלדעת הבעל המאור (תענית י"ח) דאין אומרים עננו בלילה משום שהתענית מתחיל מבקר אמנם הרי"ף ורמב"ן ורש"י חולקין עליו שמתחיל בלילה מ"מ במנהג הולכין אחר המקל משמע דאין צריך להחמיר מטעם בעל נפש או מטעם מר"ח עד ט' באב בליל התענית ועיין באג"מ (ה"ע ז - י"ג)
- III. רחיצה בחמין ביום התענית - עיין בשער הציון (תק"י - ק) דהביא הפמ"ג דאסור בחמין אבל מותר בצונן וקשה לדבריו דצריך להיות אסור אפילו בצונן מדין מר"ח עד התענית ולכן יותר טוב לרחוץ בחמין בלילה או בפושרין ביום (ד"ע) ואפשר דשאני מקוה דאין נוהגין איסור כנגדו אפילו ביום בחמין
- IV. רחיצת הפה במים יש להתיר במקום צער רק שיזהר ביותר לכפוף ראשו ופיו למטה ובמקום צער גדול מותר אפילו בט' באב (מ"ב תקס"ז - י"ח) וכן מותר לצחצח השיניים במברשת במקום צער (שו"ת מנחת יצחק ז - ק"ט)
- V. יש מחמירים שלא לשמוע כלי זמר ונגינה אפילו בטייפ (פסקי תשובות תק"י - ו בשם הקיצור שו"ע) וה"ה ריקודין כמו מר"ח עד התענית
- VI. בתספורת וכיבוס בגדים יש להתמיר אם יש דין מר"ח עד התענית מ"מ צ"ע בזה
- VII. בשר ויין בליל התענית נכון להתמיר מ"מ לסעודת מצוה ודאי מותר
- VIII. תרופות מותר לחולה ואם צריך לבלוע במים צריך לעשותו מר (אג"מ ג - ה"ז) ואין להתיר במים אלא באופן שאם לא לקחתה יגיע למי שפטור מהצום
- IX. חולה וכל מי שפטור מן התענית הותרה לגמרי ואין צריך לצום תענית שעות אף אם יש ביכולת לצום שעות (תקנ"ז - ו) ומיהו נוהגין להתענות והמקיל לא הפסיד וכ"כ הערוך השלחן וע"ע במ"ב (י"ד) שצריך לצום תענית שעות
- X. קטנים אפילו בן י"ב שנה אינו מחויב לצום תענית שעות מ"מ ראוי לתנכם שלא יאכלו רק כדי קיום הגוף ולא ממתקים ושאר מיני עינוגים ואם לקחם מעצמם אין צריך למחות (מ"ב תק"י - ה)
- XI. עוברות ומיניקות שמצטערות הרבה אין להתענות בג' התעניתים אלא שנהגו להתמיר (רמ"א תק"י - ה) ואם מרגשת חולשה אין להתמיר (מ"ב ג) ויש מקילים אפילו אינן מצטערות ויש מקילים בכל הנשים שיכולין ללדת עוד וצ"ע בקולות אלו
- XII. תפלת עננו לחולה או קטן - עיין בבה"ל (תקס"ה - ד"ה זין) דיחיד שאינו מתענה אין לומר עננו בשום פנים כהמאמר מרדכי ודלא כהב"ח אמנם המ"ב (תקס"ח - ג) כתב שמי שאכל יכול לומר עננו ביום "התענית הזוה" ועיין בשו"ת שבט הלוי (ס - ז) שמתרץ דבסימן תקס"ח מיירי ששכח ואכל ועיקר התענית עוד עליו ובסימן תקס"ה מיירי שאינו מחויב בהתענית ולכן כן העיקר לקטן ולחולה דאינם אומרים עננו
- XIII. אכילה קודם עלות השחר (5:50) ולא דוקא אלא חצי שעה קודם (5:20) אם ישן שינת קבע אינו אוכל אא"כ התנה לאכול ולשתות מקודם וא"צ תנאי אם רגיל לשתות אחר השינה (מ"ב פ"ט - כ"ז)

